

Ο αρχαιολόγος Andrew Clugg πιστεύει βάσιμα πως το σκήνωμα του Αγίου Μάρκου που μεταφέρθηκε στη Βενετία είναι η σορός του Μεγαλέξανδρου. Μόνο που το σκήνωμα το οποίο σήμερα φυλάσσεται στον ναό του Αγίου Μάρκου, στη Βενετία, δεν ανήκει στον ευαγγελιστή Μάρκο. Ανήκει σε κάποιον άγνωστο που πέθανε χίλια χρόνια αργότερα

Ο Μέγας Αλέξανδρος πέθανε, από ελονοσία ή τύφο, στη Βαβυλώνα, στις 13 Ιουνίου 323 π.Χ. Οι πηγές αναφέρουν ότι θάφτηκε στην Αλεξάνδρεια. Ανάμεσα σε εκείνους που επισκέφτηκαν τον τάφο του ήταν και ο Ιούλιος Καίσαρας, τον καιρό του ειδυλλίου του με την Κλεοπάτρα (48 π.Χ.). Τον έδειχναν ακόμη και τον επισκέπτονταν στα 390 μ.Χ. Μετά, κάθε αναφορά στον τάφο του Μεγαλέξανδρου έπαψε. Ήδη όμως ο θρύλος του ανθρώπου που κατέκτησε όλον τον πολιτισμένο κόσμο της εποχής του είχε αποτυπωθεί στον «Βίο του Αλεξάνδρου» που ο Ψευτοκαλλισθένης έγραψε. Εμείς την ξέρουμε ως «Φυλλάδα του Μεγαλέξανδρου». Ο «Βίος» του στρατηλάτη πιθανότατα έδωσε την ιδέα να ειπωθεί ότι ο τάφος του ανήκει στον ευαγγελιστή Μάρκο, αν ισχύει η θεωρία του Andrew Clugg.

Ο ιστορικός Καλλισθένης από την Όλυθο της Χαλκιδικής ακολούθησε τον Αλέξανδρο στην εκστρατεία του στην Ασία κι έγραψε τα «Ελληνικά», απ' τα οποία μόνο μερικά αποσπάσματα σώθηκαν, και τις «Αλεξάνδρου πράξεις». Πέθανε πέντε χρόνια πριν από τον στρατηλάτη, αφού πρώτα φυλακίστηκε με την κατηγορία της συνωμοσίας. Πάνω από πεντακόσια χρόνια αργότερα, το όνομα του Καλλισθένη χρησιμοποίησε ο άγνωστος συγγραφέας, που εμείς τον ονομάσαμε Ψευτοκαλλισθένη, για να υπογράψει τον «Βίο του Αλεξάνδρου». Ένα ασύλληπτο παραμύθι με φανταστικές εκστρατείες και απίθανα κατορθώματα σε ανύπαρκτες χώρες, ανακατεμένο με πραγματικά περιστατικά. Ανάμεσα στα άλλα, ο Αλέξανδρος παρουσιάζεται να είναι νόθος γιος της Ολυμπιάδας και του Αιγυπτίου μάγου και τελευταίου εκεί βασιλιά, Νεκνεναβώ.

Το μυθιστόρημα γνώρισε τεράστια επιτυχία. Στα βυζαντινά χρόνια, μεταφράστηκε πολλές φορές στα απλά ελληνικά είτε πεζό είτε ως ποίημα. Και κάθε φορά με νέες προσθήκες. Ο «Βίος του Αλεξάνδρου» έμεινε στην ιστορία ως η «Η φυλλάδα του Μεγαλέξανδρου» κι έτσι τυπώθηκε τρεις φορές τον 17^ο και τουλάχιστον έξι τον 18^ο αιώνα. Στη νεοελληνική παράδοση, νέα πρόσωπα μπήκαν στη σκηνή κι ανάμεσά τους η Γοργόνα, η αδερφή του κοσμοκράτορα, που ήπιε τ' αθάνατο νερό και βρέθηκε στις θάλασσες απ' τη μέση και κάτω ψάρι κι απ' τη μέση και πάνω πανέμορφη γυμνόστηθη γυναίκα: Αρπάζει τα πλοία απ' την πλώρη και ρωτά τους καπετάνιους ακόμα και σήμερα: «Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος;». Κι αν

τύχει να μην ξέρει ο καπετάνιος και της πει πως πέθανε από τα χρόνια τα παλιά, η Γοργόνα βυθίζει το καράβι και κλαίει και χτυπιέται και σηκώνει τα κύματα βουνά. Μ' αν τύχει να ξέρει ο καπετάνιος και της πει «ζει και βασιλεύει και τον κόσμο κυριεύει», την κάνει ευτυχισμένη. Η Γοργόνα απομακρύνεται τραγουδώντας...

Από τον 3^ο ή τον 4^ο αιώνα μ.Χ., ο Ιούλιος Βαλέριος μετάφρασε το μυθιστόρημα «Βίος του Αλεξάνδρου» στα λατινικά. Η μετάφραση γνώρισε τεράστια επιτυχία. Ως το μεσαίωνα, με προσθαφαιρέσεις και παραλλαγές, η φήμη του έφτασε από τη Βουλγαρία ως την Ισλανδία κι από την Ισπανία ως τη Ρωσία. Στα χρόνια των απογόνων του Σεπτίμιου Σεβήρου, ο Αλέξανδρος λατρευόταν στη Ρώμη ως θεός. Είχε προηγηθεί η λατρεία του στην Αίγυπτο ως γιου του Άμμωνα κι άλλοτε ως προσωποποίησης του θεού Άμμωνα στη γη. Στα χρόνια του μεσαίωνα, ο Αλέξανδρος πιστευόταν ότι ήταν ατρόμητος ιππότης, φεουδάρχης ξακουστός όμοιος με τον Καρλομάγνο. Στην ιστορία των Μακκαβαίων, είναι ο ελευθερωτής της Βαβυλώνας και πρόδρομος του Μεσσία.

Στην Ανατολή, ο Μωάμεθ θεωρούσε τον Αλέξανδρο προϊσλαμικό προφήτη, ενώ οι νεότεροι μωαμεθανοί τον ονομάζουν Σικάνταρ και τον θεωρούν αντρειωμένο ήρωα και φανατικό μουσουλμάνο. Ήταν λένε Δουλκαρνέιν: δικέρατος, δηλαδή. Μηλόκερω τον έλεγε ο Ψευτοκαλλισθένης. Στη Σουμάτρα της Ινδονησίας τον λατρεύουν ως θεό, ενώ για τους Μογγόλους είναι ο Ισκάνταρ Μπέη, ο εθνικός τους ήρωας...

Για τους Τούρκους, ο Μεγαλέξανδρος είναι ο γενναίος Ισκενδέρ. Για τους Αφγανούς και Πέρσες, το ατρόμητο βασιλόπουλο Σικανδέρ. Τα κατορθώματά του περιγράφει το περσικό έπος της μωαμεθανικής περιόδου Σαχναμέ, που σημαίνει «Βιβλίο των βασιλέων»: Ο Αλέξανδρος είναι ο Σικανδέρ Ρουμί, θετός γιος του Φιλίππου, χριστιανός καίσαρας ρωμαϊκού κράτους της Μ. Ασίας με πρωτεύουσα το Αμόριο. Τη μια έχει πρωθυπουργό τον Βίδεκουν (πρόσωπο υπαρκτό, που, όμως, ήταν Ούννος σύμβουλος του Αττίλα), την άλλη έχει πρωθυπουργό τον «χριστιανό φιλόσοφο» Αριστοτέλη. Με οδηγό τη σημαία του σταυρού, ο Σικανδέρ κατακτά τον κόσμο όλο, γίνεται «Τζιχάν Γκιρ»: τέλειος κοσμοκράτορας. Περνά την Ινδία, φτάνει στη γη του σύννεφου, μπαίνει μόνος μέσα και περνά στη φωτεινή νεφέλη για ν' ακούσει το «λα-ιλα ιλ-Αλλάχ, Μουχάμετουν ρεσουλ ουλλάχ (Ένας ο θεός και προφήτης του ο Μωάμεθ)». Ο Σικανδέρ καταλαβαίνει πως διάβηκε

πια τα πέρατα του κόσμου και γυρνά πίσω...

Ανάμεσα στις ινδοευρωπαϊκές φυλές που έφθασαν στην Ιταλική χερσόνησο γύρω στα 1000 π.Χ., ήταν και οι Βένετοι ή Χένετοι. Προτίμησαν να εγκατασταθούν στον μυχό της Αδριατικής, στη στεριά. Έκαναν «εκδρομές» στα νησάκια της λιμνοθάλασσας για ψάρεμα. Η περιοχή πήρε το όνομά τους: Βενετία.

Δέκα αιώνες αργότερα, ο ρωμαϊκός δρόμος περνούσε από εκεί προς τα σύνορα. Εδώ κι εκεί, στα νησάκια, ξεφύτρωναν κάποιες ψαράδικες καλύβες. Ο Ευαγγελιστής Μάρκος που πέρασε με καράβι από τα μέρη εκείνα, γυρνώντας στη Ρώμη έπειτα από ένα ταξίδι στη βόρεια Αδριατική, δεν είχε λόγο να βγει στα νησιά.

Δεν βγήκε αλλά «άγγελος Κυρίου εμφανίστηκε ενώπιόν του και του είπε ότι κάπου εκεί έμελλε να αναπαυθεί το σώμα του». Το πώς και το γιατί θα ξεκαθάριζε μετά από άλλους οκτώ αιώνες. «Για την ώρα», ο Μάρκος γύρισε στη Ρώμη κι έπειτα πήγε στην Αίγυπτο κι έγινε πρώτος επίσκοπος Αλεξάνδρειας.

Η εισβολή του Αλάρικου, στις αρχές του 5^{ου} μ.Χ. αιώνα, έφερε στα μέρη της Βενετίας πολλούς από εκείνους που έφευγαν μπροστά στην επιδρομή των βαρβάρων. Ο Αλάρικος πέρασε στη Βόρεια Ιταλία κι έφτασε στη Ρώμη το 410. Πλην όμως, «η Παναγία εμφανίστηκε στους πρόσφυγες και τους οδήγησε στα νησάκια της Βενετίας, ανήμερα του Ευαγγελισμού, Παρασκευή, 25 Μαρτίου του 421».

Ο τέταρτος αιώνας μ.Χ. είχε ξεκινήσει με τους χριστιανούς να κρύβονται και τους εθνικούς (ειδωλολάτρες) να τους διώκουν αλλά τελείωσε με τους χριστιανούς να επιβάλουν την ποινή του θανάτου σε όποιον θυσίαζε ή ακόμα έμπαινε σε ναό παραδοσιακού θεού. Με διάταγμα της 24^{ης} του Φλεβάρη του 391, που εξέδωσε ο (Ισπανός την καταγωγή) αυτοκράτορας του Βυζαντίου, Θεοδόσιος, απαγορεύτηκαν οι θυσίες, η απόδοση τιμών, ακόμα και η είσοδος σε ναούς παλαιών θεών. Οι παραβάτες αντιμετώπιζαν την ποινή του θανάτου. Στα 393 πραγματοποιήθηκε η 293^η και τελευταία Ολυμπιάδα. Τον επόμενο χρόνο, οι Ολυμπιακοί αγώνες απαγορεύτηκαν, ενώ το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία, που ο Φειδίας είχε φιλοτεχνήσει πριν από οκτακόσια χρόνια, μετακόμισε κομματιασμένο στην Κωνσταντινούπολη. Στην Αίγυπτο, λυσσαλέα στίφη χριστιανών κατέστρεφαν ναούς και τάφους. Στην Αντιόχεια, κομμάτιαζαν αγάλματα. Στον Ελλαδικό χώρο και τη Ρώμη, τα νέα μέτρα αντιμετωπιζόνταν με σκεπτικισμό ή και εχθρότητα.

Αυτή είναι η κρίσιμη στιγμή στη θεωρία του αρχαιολόγου Andrew Clugg. Πιστεύει ότι ο τάφος του Μεγαλέξανδρου βρισκόταν κοντά στο κεντρικό σταυροδρόμι της Αλεξάνδρειας. Οι σοφοί της εποχής γνώριζαν τις ιστορίες για τον Μεγαλέξανδρο που ήδη (από τον 2^ο

μ.Χ. αιώνα) λατρευόταν ως θεός στη Ρώμη. Τώρα, χρειαζόταν να γίνει όχι μόνο χριστιανός αλλά και άγιος για να σωθεί ο τάφος του. Ο Μάρκος ήταν ακόλουθος των αποστόλων Πέτρου και Παύλου, πρώτος επίσκοπος Αλεξάνδρειας και κυρίως ένας από τους τέσσερις ευαγγελιστές. Κι έγραψε το δικό του ευαγγέλιο στην Αλεξάνδρεια (το 67). Οι ελληνιστές σοφοί πρέπει να διέδωσαν ότι ακριβώς ο τάφος του Μεγαλέξανδρου ήταν ο τάφος του Αγίου Μάρκου. Φτιάχτηκε γι' αυτό και μια ιστορία στα μέτρα της εποχής:

Ο Μάρκος κήκε εκεί τον 1^ο αιώνα. Όμως, μια φοβερή καταιγίδα έσβησε τη φωτιά, τρόμαξε τους ειδωλολάτρες κι επέτρεψε στους χριστιανούς να αρπάξουν τη σορό του και να την κρύψουν. Προφανώς, «την έκρυψαν στον τάφο που λέγεται ότι ανήκει στον Μεγαλέξανδρο». Αν έτσι έγιναν τα πράγματα, οι σοφοί ήταν πολύ πειστικοί. Η ιστορία τους για το κάψιμο και την καταιγίδα, περιγράφεται στις «Πράξεις του Αγίου Μάρκου» που πιθανολογείται ότι δημιουργήθηκε «γύρω στον 4^ο με 5^ο αιώνα», με άλλα λόγια, ακριβώς στην εποχή του διωγμού των εθνικών από τους χριστιανούς. Ο τάφος του Μεγαλέξανδρου «χάθηκε» στα 390. Και η πρώτη γνωστή αναφορά στον τάφο του Αγίου Μάρκου γίνεται από τον λόγιο μοναχό Παλλάδιο (368 – 430) που έγινε επίσκοπος Ελενούπολης Βιθυνίας (στη θάλασσα του Μαρμαρά). Η θεωρία του Andrew Clugg δεν αποδεικνύεται αλλά κολλάει ελκυστικά. Με «τις μετά θάνατο περιπέτειες» του Μεγαλέξανδρου να γίνονται εφάμιλλες των όσων πέρασε όσο ζούσε.

Στη Βενετία, νέοι πρόσφυγες κατέφθασαν στα 453, την εποχή της εισβολής του Αττίλα. Τα νησάκια είναι πολλά και οι φυγάδες κάθε πόλης έπιαναν και από ένα. Στα 466, υπήρχαν πια δώδεκα ισχυροί οικισμοί κι αμέτρητοι μικροί. Κάθε ισχυρός οικισμός εξέλεγε έναν εκπρόσωπο που διοικούσε την περιφέρειά του. Από κάποια στιγμή κι έπειτα, οι δώδεκα εκπρόσωποι συνεργάζονταν. Όταν ο στρατηγός του Βυζαντίου, Ναρσής, ξεμπέρδεψε με τους Γότθους, οι συνεργαζόμενοι οικισμοί τον βοήθησαν να πάρει την Ραβέννα. Ευγνωμονώντας, ο Ναρσής έκτισε σ' ένα από τα νησάκια την εκκλησία του Αγίου Θεοδώρου, δημοφιλή στην Ανατολή αλλά όχι και στη Δύση όπου προοριζόταν να αντικατασταθεί από τον Ευαγγελιστή Μάρκο.

Η ανάγκη για κοινή άμυνα οδήγησε τους δώδεκα, από το 697, να εκλέγουν ένα ανάμεσά τους, τον πρώτο. Τον είπαν «Δόγη» (doge, παραφθορά του λατινικού *dux*, δούκας) και ήταν ισόβιος. Οι οικισμοί ενώθηκαν σε έναν που έγινε τόσο ισχυρός, ώστε, στα 751, έπειτα από αίτηση του πάπα, πήρε πίσω (για λογαριασμό του Βυζαντίου) την Ραβέννα, την οποία είχαν προσωρινά κυριεύσει οι Λογγοβάρδοι. Στα 752, τους προέκυψαν οι Φράγκοι. Η πολιορκία κράτησε έξι μήνες. Μετά, οι Φράγκοι αποχώρησαν. Οι κάτοικοι των νησιών πανηγύρισαν την νίκη.

Οι Φράγκοι επανήλθαν στα χρόνια του Καρλομάγνου. Αποκρούστηκαν. Η συνθήκη ειρήνης ανάμεσα στην Βυζαντινή αυτοκρατορία και την Δυτική αυτοκρατορία του Καρλομάγνου αναγνώριζε την ύπαρξη Δουκάτου της Βενετίας κάτω από την επικυριαρχία του Βυζαντίου. Οι Βενετσιάνοι θα αποτινάσσαν την βυζαντινή κηδεμονία, στα 828. Μέσω Αλεξάνδρειας και Αγίου Μάρκου.

Η Αίγυπτος εκείνο τον καιρό κατεχόταν από τους Πέρσες κι ο εκεί σατράπης είχε ακούσει ιστορίες για μεγάλο θησαυρό στον τάφο του Ευαγγελιστή Μάρκου (προφανώς, τα κτερίσματα, χρυσά και άλλα, που συνόδευαν τον νεκρό Αλέξανδρο, αν ισχύει η θεωρία του Andrew Clugg). Οι εργάτες του έσκαβαν τριγύρω χωρίς να τους νοιάζει το λείψανο που κινδύνευε. Ντόπιοι ιερείς συνεννοήθηκαν με δυο Βενετσιάνους εμπόρους να φυγαδεύσουν το λείψανο. Μετά από καιρό, ειπώθηκε ότι η δουλειά έγινε από την επίσημη Βενετία. Όπως και να έχει το ζήτημα, ο τάφος ανοίχτηκε νύχτα, το λείψανο τοποθετήθηκε κάτω από ένα φορτίο χοιρινού κρέατος, μεταφέρθηκε σε ένα καράβι. Μάταια ο σατράπης έψαχνε να εντοπίσει, για ποιο λόγο ευωδίαζε όλη η πόλη.

Η γλυκιά ευωδιά έπαψε όταν το πλοίο με το λείψανο βγήκε από το λιμάνι. Έπιασε στη Βενετία όπου οι δυο έμποροι παρέδωσαν το λείψανο στον Δόγη. Ήταν ο Ιουστινιανός (Τζουστινιάνο) Παρτιτσιπάτσιο. Το μετέφερε στο δογικό παλάτι. Ο Άγιος Θεόδωρος «καθαιρέθηκε». Νέος πολιούχος ανακηρύχθηκε ο Άγιος Μάρκος. Το λείψανο τοποθετήθηκε στο παρεκκλήσι των ανακτόρων.

Κάθε Ιουστινιανός όμως θέλει και την Αγία Σοφία του. Στη Βενετία, κτίστηκε περιλάμπρος ναός του Αγίου Μάρκου, στα πρότυπα της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης. Στα 832, ήταν έτοιμος. Φιλοξένησε το ιερό λείψανο και κηρύχθηκε «επίσημος ναός του κράτους της Βενετίας» που σήμαινε ότι η χώρα διακήρυσσε την ανεξαρτησία της από την Βυζαντινή αυτοκρατορία.

Η εκκλησία κάηκε σε μian εξέγερση, το 976. Το λείψανο χάθηκε. Ξανάρχισε να κτίζεται ο ναός στα 978 κι ολοκληρώθηκε στα 1094 καθώς οι διάφοροι δόγηδες πρόσθεταν την προσωπική του καθένας τους πινελιά. Πλην όμως, ναός Αγίου Μάρκου χωρίς το λείψανο ήταν «ομελέτα χωρίς αβγά». Στα 1095, μέρα των εγκαινίων της νέας εκκλησίας, μαζεύτηκαν όλοι οι Βενετσιάνοι κι άρχισαν να προσεύχονται να βρεθούν τα οστά του Αγίου. Και, ω του θαύματος, μια κολόνα άνοιξε στα δυο και στο άνοιγμα φάνηκαν τα οστά, «μόλις» 120 χρόνια αφότου είχαν χαθεί. Που σημαίνει ότι και του Μεγαλέξανδρου να ήταν ο τάφος στην Αλεξάνδρεια, το σκήνωμα που υπάρχει στην εκκλησία του Αγίου Μάρκου ούτε στον στρατηλάτη ανήκει ούτε στον Άγιο Μάρκο. Η καθολική εκκλησία δεν πρόκειται να επιτρέψει ραδιοχρονολόγηση των οστών και ανάλυση του DNA, επειδή καλά γνωρίζει ότι θα δείξουν πως το σκήνωμα ανήκει σε κάποιον ταλαίπωρο που πέθανε χίλια χρόνια μετά τον Άγιο Μάρκο και κοντά 1400 μετά τον Μεγαλέξανδρο.

Το επιβλητικό ανάκτορο των δόγηδων που σήμερα υπάρχει, τελείωσε να κτίζεται στα 1550. Κι επισκευάστηκε ακόμα δυο φορές, έπειτα από τις πυρκαγιές του 1574 και του 1577. Το αρχικό είχε κτιστεί στα 814. Ήταν ένα μουντό και καταθλιπτικό κάστρο. Καταστράφηκε στην εξέγερση του 976. Το επόμενο, στα 1106. Πια, ο δόγης δικαιούταν αληθινό ανάκτορο, τουλάχιστον να ζει ευπρεπώς τα γηρατειά του. Το τρίτο, ανάκτορο ολοκληρώθηκε στα

1340. Καταστράφηκε στα 1419. Το τέταρτο άρχισε να κτίζεται στα 1422. Η Βενετία ήταν τότε παγκόσμια δύναμη. Κι ο δόγης αληθινός κυρίαρχος. Σε ένα κράτος στο οποίο οι (πλούσιοι αριστοκράτες, έμποροι κυρίως) «μαγκιόροι» ευημερούσαν στα παλάτια τους και οι (φτωχοί) «μινιόροι» περπατούσαν ξυπόλυτοι στα σοκάκια της Γαληνότατης Δημοκρατίας.

Δεν ήταν πάντα έτσι. Στην πραγματικότητα, ελάχιστοι θα ζήλευαν σήμερα τη θέση του δόγη. Από τους πενήντα που είχαν εκλεγεί ως το 1172, πάνω από είκοσι δολοφονήθηκαν, τέσσερις τυφλώθηκαν με απόφαση του δικαστηρίου, τρεις εξορίστηκαν, ένας πρόλαβε να διαφύγει στο εξωτερικό και ένας εκτελέστηκε. Η εκτέλεση έγινε τη σημαδιακή χρονιά του 1172.

Από τις αρχές του αιώνα, οι Βενετσιάνοι έμποροι είχαν εισχωρήσει στην Κωνσταντινούπολη, με την οποία η Βενετία συνδεόταν με δεσμούς φιλίας και συμμαχίας, αφότου ο στόλος της είχε βοηθήσει τους Βυζαντινούς να απαλλαγούν από την απειλή των Νορμανδών των «Δύο Σικελιών». Η βοήθεια είχε δοθεί για να μην εξελιχθούν οι Νορμανδοί σε αντιπάλους της Βενετίας στις θάλασσες και τους κλείσουν την έξοδο από την Αδριατική. Όμως, «μετρούσε το αποτέλεσμα». Και οι Βενετσιάνοι απέκτησαν εμπορικά προνόμια στην Κωνσταντινούπολη. Η εκεί συνοικία «τους» έφτασε να αριθμεί 100.000 άτομα. Έμποροι που ανταγωνίζονταν ο ένας τον άλλον και συχνά αναστάτωναν την πόλη με τους τσακωμούς τους.

Είχε αρχίσει ο ανταγωνισμός της Βενετία με την Γένοβα. Γενοβέζοι έμποροι που επίσης είχαν εγκατασταθεί στην Κωνσταντινούπολη, διέβαλαν στον αυτοκράτορα τους εκεί Βενετσιάνους ως πηγή κάθε φασαρίας κι αναστάτωσης. Στα 1171, το κακό παράγινε. Ο αυτοκράτορας Μανουήλ Α΄ Κομνηνός συνέλαβε τους πρωταίτιους μιας σύρραξης μεταξύ Βενετσιάνων και δήμευσε τις περιουσίες τους.

Τα νέα έφτασαν στη Βενετία ελαφρά τροποποιημένα. Ο δόγης Βιτάλε Μικέλι Β΄ κήρυξε τον πόλεμο στην Βυζαντινή αυτοκρατορία. Στόλος με 130 πλοία έπιασε στην Εύβοια, την οποία οι Βενετσιάνοι ήθελαν να χρησιμοποιήσουν ως ορμητήριο εναντίον της Κωνσταντινούπολης. Βυζαντινοί πράκτορες δηλητηρίασαν τις πηγές από όπου οι Βενετσιάνοι έπαιρναν νερό. Αποδεκατίστηκαν δίχως μάχη. Ο δόγης αποφάσισε να επιστρέψει στην Βενετία. Μαζί του, μετέφερε και την επιδημία ή, για κακή του τύχη, άλλη επιδημία εκδηλώθηκε εκεί κατά την άφιξη του στόλου. Οι Βενετσιάνοι πέθαιναν κατά ομάδες. Ο δόγης θεωρήθηκε υπεύθυνος. Η Συνέλευση του 1172 τον καταδίκασε σε θάνατο.

Για να μην έχουν του λοιπού ανάλογες περιπέτειες, οι Βενετσιάνοι δημιούργησαν το Μεγάλο Συμβούλιο, από το οποίο εκλεγόταν αλλά και κηδεμονευόταν ο δόγης. Ουσιαστικά, η εξουσία πέρασε στους μεγαλέμπορους. Στα 1192, είκοσι χρόνια μετά την εκτέλεση του Βιτάλε Μικέλι, δόγης εκλέχτηκε ο 84χρονος Ενρίκο Ντάντολο (Δάνδολος). Στα 1203, αποφάσισε ότι (για πρώτη φορά), η Βενετία είχε υποχρέωση να συμμετάσχει σε σταυροφορία. Ήταν η τέταρτη και ποτέ δεν έφτασε στους Αγίους Τόπους. Έφτασε όμως στην Κωνσταντινούπολη και την πήρε (13 Απριλίου του 1204). Ο Ντάντολο πρόλαβε, πριν να πεθάνει, να εξασφαλίσει για την Βενετία το «φιλέτο» της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Αν η θεωρία του Andrew Clugg ευσταθεί, ο Μεγαλέξανδρος είχε εκδικηθεί το Βυζάντιο που κατέστρεψε την αρχαιότητα.

(Έθνος, 3.10.2004) (τελευταία επεξεργασία, 7.3.2011)